

Factors de competitivitat empresarial

Cap a les noves xarxes de generació de
valor

Joan Torrent Sellens
Ángel Díaz Chao

PID_00185708

Material docent de la UOC


Joan Torrent Sellens

Doctor en Societat de la Informació i el Coneixement per l'Internet Interdisciplinary Institute (IN3) de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), llicenciat en Ciències Econòmiques i Empresariales i màster en Economia aplicada per la Universitat Autònoma de Barcelona. Les seves activitats docent i d'investigació estan relacionades amb l'economia aplicada, l'economia del coneixement i l'empresa i el treball en xarxa. Actualment és el director de la UOC Business School, director acadèmic del postgrau de Direcció i gestió de microempreses, director del grup de recerca interdisciplinària sobre les TIC (i2TIC), i professor agregat dels Estudis d'Economia i Empresa.


Ángel Díaz Chao

Doctor en Economia per la Universitat Complutense de Madrid, llicenciat en Economia i en Administració i Direcció d'Empreses per la Universitat Carlos III i màster en Anàlisi d'economia aplicada per la UAB. Les seves activitats docent i d'investigació estan relacionades amb l'estadística i l'econometria, l'economia del coneixement i l'empresa i el treball en xarxa. Actualment és professor del Departament d'Economia Aplicada I de la Universitat Rey Juan Carlos, col·laborador docent de la UOC i investigador del grup de recerca interdisciplinària sobre les TIC (i2TIC).

L'encàrrec i la creació d'aquest material docent han estat coordinats pel professor: Joan Torrent Sellens (2012)

Primera edició: octubre 2012
 © Joan Torrent Sellens, Ángel Díaz Chao
 Tots els drets reservats
 © d'aquesta edició, FUOC, 2012
 Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
 Disseny: Manel Andreu
 Realització editorial: Eureka Media, SL
 Dipòsit legal: B-24.283-2013



Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Introducció

L'**anàlisi de la competitivitat empresarial**, entesa com la capacitat que té una empresa per a créixer i desenvolupar-se al mercat, és important, almenys, per dos motius. En primer lloc, perquè ens ofereix una visió empírica fonamentada de la manera com està evolucionat el procés de generació de valor de les empreses i, per agregació, del conjunt d'una economia. I, en segon lloc, perquè, en assenyalar empíricament els punts forts i febles del procés de generació de valor, ens ofereix un instrument molt útil per a desenvolupar accions privades i polítiques públiques per a millorar l'activitat empresarial i, com a conseqüència d'això, la creació i la qualitat dels llocs de treball i l'articulació de la societat.

Durant els darrers anys l'interès acadèmic, polític i social per la competitivitat ha crescut notablement. A grans trets, és possible atribuir aquest interès a tres fenòmens que estan transformant radicalment l'estructura de l'economia mundial. En primer lloc, per la consolidació del procés de globalització, que implica una capacitat econòmica en temps real i a escala planetària. En segon lloc, per la generalització dels processos de regionalització econòmica. La construcció d'àrees econòmiques regionals, per exemple la Unió Europea, amb les quals augmenten els problemes de la convergència econòmica, s'afegeix a la ja tradicional preocupació per les desigualtats en nivells de renda i benestar de les diferents economies del món. I, en tercer lloc, per la creixent evidència de l'increment de diferències en nivells de benestar a les diferents àrees econòmiques del món.

En aquest context, cal assenyalar que les concepcions més recents s'aproximen a la competitivitat des d'una perspectiva àmplia, que va més enllà de la capacitat tradicional que tenen les economies per a penetrar en els mercats internacionals. Les noves aproximacions a la competitivitat, entesa com la capacitat que té una economia per a créixer sosteniblement en el llarg termini, ens condueixen a preguntar-nos les fonts de productivitat i del creixement econòmic. En aquest sentit, és important destacar que, contràriament al que habitualment es diu, la competitivitat no és un joc de suma zero. Les millores de competitivitat d'una economia, d'un sector o d'una empresa no han pas d'estar necessàriament vinculades amb la pèrdua de capacitat competitiva d'altres economies, sectors o empreses.

Des de la perspectiva empresarial, l'aproximació tradicional a la competitivitat, entesa com la capacitat que té una empresa per a ampliar quotes de mercat, també s'ha vist modificada per la naturalesa canviant de les fonts d'eficiència i l'estructura dels mercats. Avui, la competitivitat empresarial es relaciona amb la presència continuada en els mercats, l'obtenció de beneficis i la capacitat d'adaptació de la producció a la demanda. Amb aquest objectiu, i

davant l'emergència de l'economia global del coneixement i els seus nous determinants de creixement, les empreses consoliden noves fonts interrelacionades de competitivitat, com l'estratègia global, els usos intensius de la tecnologia i el coneixement, la innovació, les noves pràctiques de recursos humans i d'organització del treball, les operacions en xarxa o la inversió en intangibles.

Precisament, l'assignatura de *Factors de competitivitat empresarial* estudia els nous determinants de la competitivitat empresarial davant del nou context competitiu que defineixen l'economia del coneixement i l'empresa xarxa. Sense un bon enteniment de les noves fonts de competitivitat empresarial, difícilment la presa de decisions a l'interior de l'empresa s'adaptarà amb èxit a les noves condicions de competència.

L'assignatura que presentem a continuació té importants vinculacions i dona continuïtat a altres assignatures dels màsters universitaris d'Anàlisi de l'entorn econòmic i/o de Direcció de les Organitzacions en l'Economia del Coneixement. D'entrada, hem de mencionar les connexions amb les assignatures d'estructura econòmica i de teoria econòmica, en especial amb les d'*Economia del coneixement* i *Temes actuals d'economia internacional*, i també amb la d'*Internacionalització i pimes*. Així mateix, alguns dels continguts que treballarem en aquesta assignatura estan relacionats amb l'àmbit de l'anàlisi i la conjuntura econòmica.

El material didàctic que presentem s'agrupa en dos mòduls didàctics. En el primer mòdul, "Economia del coneixement, empresa xarxa i competitivitat", analitzarem com les noves fonts del creixement econòmic i empresarial, que anomenem *economia del coneixement* i *empresa xarxa*, estan transformant la competitivitat, tant des del punt de vista conceptual com des del punt de vista empíric i de les polítiques públiques. En el segon mòdul, "La competitivitat de l'economia i les empreses de Catalunya", ens centrarem en l'anàlisi específica de la competitivitat a Catalunya, fent especial èmfasi en els factors que expliquen l'assoliment de l'avantatge competitiu a escala empresarial.

Objectius

L'assignatura de *Factors de competitivitat empresarial* pretén treballar les competències i assolir els objectius següents:

Les competències transversals que es treballen en aquesta assignatura són:

1. Capacitat per a l'anàlisi crítica i la síntesi.
2. Capacitat per a l'aprenentatge i l'actualització permanents.

Les competències específiques que cal assolir en aquesta assignatura són:

1. Capacitat per a utilitzar metodologies avançades, tant quantitatives com qualitatives, en l'àmbit de l'anàlisi econòmica aplicada.
2. Capacitat per a extreure coneixement rellevant que sigui útil per a la definició d'estratègies, en un context globalitzat, per part de l'entorn institucional local.
3. Capacitat per a elaborar estudis econòmics avançats que tinguin per objectiu assessorar les empreses en els processos de presa de decisions.

Les competències enunciades es concreten en els objectius generals següents:

1. Analitzar la competitivitat i els seus determinants, i entendre'n la rellevància com un resultat econòmic i social fonamental.
2. Estudiar les fonts internes i externes de la competitivitat empresarial, i avaluar-ne la importància per a la presa de decisions.
3. Aprofundir en els diferents rols de la política pública com a impulsora de la competitivitat empresarial.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Economia del coneixement, empresa xarxa i competitivitat

Joan Torrent Sellens i Ángel Díaz Chao

1. Competitivitat agregada, regional i empresarial
2. L'economia del coneixement, i la competitivitat agregada i regional
3. L'empresa xarxa i la competitivitat empresarial

Mòdul didàctic 2

La competitivitat de l'economia i les empreses de Catalunya

Joan Torrent Sellens i Ángel Díaz Chao

1. Fets i fonts de la competitivitat a Catalunya
2. El nou procés de generació de valor de l'empresa catalana
3. Fets i fonts de la competitivitat empresarial a Catalunya

Bibliografia

Capello, R. i altres (2008). *Modelling Regional Scenarios for the Enlarged Europe. European Competitiveness and Global Strategies*. Berlín: Springer-Verlag.

Fagerberg, J. (2002). *Technology, Growth and Competitiveness*. Cheltenham/Northampton (MA): Edward Elgar.

Ghemawat, P. (2011). *Mundo 3.0. La prosperidad global y las vías para alcanzarla*. Barcelona: Planeta i Deusto.

Grauwe, P. de (2010). *Dimensions of Competitiveness*. Cambridge (MA): MIT Press.

Hughes, K. (2008). *European Competitiveness*. Cambridge: Cambridge University Press.

Pérez, F. i altres (2006). *Productividad e internacionalización. El crecimiento español ante los nuevos cambios estructurales*. Bilbao: Fundación BBVA.

Reig, E. (2007). *Competitividad, crecimiento y capitalización de las regiones españolas*. Bilbao: Fundación BBVA.

Torrent, J. i altres (2008). *La empresa red. Tecnologías de la Información y la Comunicación (TIC), productividad y competitividad*. Barcelona: Ariel.

Vilaseca, J.; Torrent, J. (2005). *Principios de Economía del Conocimiento. Hacia la economía global basada en el conocimiento*. Madrid: Pirámide.

